

Zakon o prostornom uređenju i gradnji te ovlaštenu kemijski inženjeri

I. Štern

Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije,
Marulićev trg 19, Zagreb
istern@fkit.hr

Od znanstvenih i strukovnih do političkih udruga i organizacija prihvaćeno je, barem deklarativno, da se napredak Republike Hrvatske treba temeljiti na znanosti, obrazovanju i gospodarstvu. Kada je riječ o razvoju gospodarstva, tada to znači i izgradnju proizvodnih postrojenja te pokretanje proizvodnje koja omogućava stvaranje novih dobara, zapošljavanje i porast životnog standarda.

Trebalo je očekivati da su predlagatelji i donositelji zakonskih akata slijedili navedene postavke.

U Narodnim novinama 76/2007 objavljen je Zakon o prostornom uređenju i gradnji (u daljnjem tekstu: Zakon). O njegovu značenju nije potrebno posebno pisati – ali jest o sadržaju. Ovdje je riječ o dijelu Zakona vezanom za izgradnju industrijskih postrojenja, bez obzira radi li se o proizvodnji kemijskih ili metalnih proizvoda, preradi otpada, sušarama za voće ili povrće, uzgoju i preradi ribe odnosno zaštiti okoliša.

U Zakonu, čl. 2. (36), pojam građevina definiran je riječima: "Građevina je građenjem nastao i s tlom povezan sklop, svrhovito izveden od građevnih proizvoda sa zajedničkim instalacijama i opremom, ili sklop s ugrađenim postrojenjem, odnosno opremom kao tehničko-tehnološka cjelina ili samostalna postrojenja povezana s tlom, te s tlom povezan sklop koji nije nastao građenjem, ako se njime mijenja način korištenja prostora". Bez obzira na način na koji je članak jezično iskazan, očito je da su se pojmom građevine željele obuhvatiti i industrijske građevine u kojima se provode proizvodni procesi.

Pregledom Zakona može se utvrditi da se pojam industrijska građevina navodi još tri puta. U čl. 190. gdje piše: "izvedbeni projekt infrastrukturnih i industrijskih građevina može se izraditi i u drugom mjerilu..."; u čl. 191.: "Idejni projekt ... sadrži i idejno-tehničko-tehnološko rješenje u skladu s objedinjenim uvjetima zaštite okoliša ...", te u čl. 282. gdje piše da je inspektor, u postupku inspeksijskog nadzora ovlašten ući u prostore industrijske-proizvodne građevine.

Industrijska građevina je spomenuta, ali stvarno je NEIZGRADIVA. U čl. 193. utvrđeno je da glavni projekt, ovisno o vrsti građevine odnosno radova, sadrži: arhitektonski projekt, građevinski projekt, elektrotehnički projekt, strojarski projekt, troškovnik projektiranih radova te dalje, da ovisno o vrsti građevine glavni projekt sadrži i druge vrste projekata (geodetski projekt, projekt temeljenja, krajobrazni projekt i dr.). Nedostaje tehnološki projekt. Ono "i dr." je neprihvatljivo. Projektiranje i izgradnja industrijskog objekta je ipak visoko specijaliziran posao, koji i za društvenu zajednicu ima bitno drugačije značenje od niza pitanja o kojima se govori u Zakonu i o kojima bi se trebali donositi posebni pravilnici.

Kad bi Zakon nosio naziv "građevinarski" možda bi od zakonodavca prihvaćen pristup bio i dovoljan, ali u pitanju je industrijska građevina u kojoj se provode proizvodni PROCESI pa u popisu projekata nedostaje onaj ključni: projekt tehnološkog procesa – tehnološki projekt. A to je projekt koji, kad se radi o kemijsko-tehnološkom procesu, jedino mogu mjerodavno izraditi, jer su za to obrazovani, diplomirani kemijski inženjeri, odnosno di-

plomirani kemijski tehnolozi. (Ubuduće to će biti magistri inženjeri kemijskog inženjerstva.)

Ista pitanja, vezana za mjerodavnost, ovlaštenost i odgovornost, javljaju se npr. kod projektiranja i izgradnje rudnika, prometnica, sustava zaštite okoliša i okoline.

Postoji još jedno neriješeno pitanje, usko vezano uz ostvarenje Zakona. Kemijsko inženjerstvo kao i niz drugih struka nisu uključeni u Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu. Posljedica toga jest da se u Hrvatskoj ne može steći zvanje ovlaštenog inženjera za to područje, a to je preduvjet za pravo na projektiranje, revidiranje i nadzor pri izgradnji, najkraće rečeno potpisivanje dokumenata vezanih za gradnju industrijskih objekata.

Kad bi autori Zakona razlikovali pojmove graditeljstvo i građevinarstvo, te kad ne bi formalističkim spominjanjem industrijskih građevina "brinuli" i o onom za što nisu mjerodavni, Zakon bi izgledao drugačije. Građevinarstvo je vezano uz izgradnju građevina, dok riječ graditeljstvo ima mnogo širi smisao i odnosi se na izgradnju objekata u kojima se odvijaju određeni ne samo proizvodni procesi. Ovako, formalističko navođenje industrijskih objekata omogućava nekim strukama održavanje monopolnog položaja i na područjima za koja nisu mjerodavne. Kamo to vodi, vidi se npr. iz kratkog ali upečatljivog života industrijske građevine Puto, u kojoj se trebao prerađivati otpadni materijal.

Uostalom, možda predlagatelji i donositelji Zakona smatraju, prema navedenom čl. 2 (36), da industrijske građevine pripadaju u grupu neizgrađenih građevina, u skladu s odnosom prema industrijskoj proizvodnji u Hrvatskoj.

Budući da tijekom donošenja zakona svoja mišljenja osim ministarstva predlagatelja daju i druga ministarstva, nije jasno kako i zašto je Ministarstvo gospodarstva prihvatilo donošenje Zakona kojim se drži prst na jednom od ključnih pitanja razvoja, a ništa ne rješava. Oni koji rješenje vide u "i dr." jedino dokazuju svoju nemjerodavnost za uključivanje u rješavanje pitanja vezanih za razvoj gospodarstva.

Sljedeća dva primjera također nešto govore o Zakonu. Prvi se odnosi na zaštitu od požara. U čl. 14. (3) piše i sljedeće: "Bitni zahtjevi za građevinu koji se osiguravaju u projektiranju i građenju građevine su da se – omogućiti da osobe mogu neozlijeđene napustiti građevinu, odnosno da se omogući njihovo spašavanje", ali nigdje ne piše da građevina treba biti tako izgrađena da se spašavateljima i gasiteljima omogućiti pristup mogućem požarištu.

U istom članku Zakona piše da se treba osigurati: "– mehanička otpornost i stabilnost tako da predvidiva djelovanja tijekom građenja i uporabe ne prouzroče: – rušenje građevine ili njezina dijela." Očito da je osnovni uzrok urušavanja u Kupskoj i susjednim ulicama nepoznavanje svojstva terena, i vodotoka, na kojem su se izvodili građevinski radovi. Ta je svojstva trebalo utvrditi i uzeti u obzir pri projektiranju i izvođenju radova. Poslove su mjerodavno i odgovorno trebali obaviti ovlaštenu inženjeri geologije. Ali to nije ostvarivo jer se u Hrvatskoj to zvanje ne može steći. Uzgred, na Rudarsko-geološkom fakultetu postoji studij Geološko inženjerstvo sa smjerom Hidrogeologija i inženjerska geologija.